Anul II.—No. 68. 10 BANI IN TOATA ŢARA Bucureşti, Miercuri, 12 August, 1898

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI:
Leĭ 4.50 pe an în toată ţara
» 2.50 « 1/2 « « «
Abonaţiĭ pe un an primesc şi un roman de 1 volum.

Redacţia şi Administraţia:
No. 11,—Strada Brezoianu,—No. 11

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
apare o dată pe săptămână
— MARŢEA —

ROMÂNIA BIBLIOTECA ACADEMIEI

IN ŢARA LAMAZILOR.—(Vezĭ explicaţia)

Anunciŭ

Aducem la cunoştinţa cititorilor noştrii că *Ziarul Călătoriilor* primeşte spre publicare în coloanele sale descrierea localităţilor mai însemnate, a băilor, etc., din ţară, precum şi descrierea escursiunilor făcute de societăţi, de turişti etc.

In ţara Lamazilor

Tibetul, cel mai înalt şi mai vast platoŭ din lume, a fost supranumit «ţara Lamazilor». El este, în adevĕr, pepiniera călugărilor budişti, cărora foarte rĕŭ li se dă numele de Lamazi. Aceşti călugări trec de oameni foarte învĕţaţi, posedând secretul vechilor ştiinţi medicale, mostice şi ocult e.

La Lasa, «sediul lui D-zeŭ», capitala Tibetului şi Roma budismului, îşi are sediul «buda vieţuitor», Dahai-Lama, într'o colosală locuinţă, amestec de palate şi temple. Numele de Mare Lama, însemnează «preotul Oceanului» saŭ «muma înţelepciunei».

După cărţile chinezeşti, principalul corp al palatului ar avea mai mult ca 35 metri înălţime şi ar numĕra peste 10,000 odăi, conţinênd sute de idoli, în aur şi argint. Acest palat ar fi fost construit pe la sfârşitul veaculuĭ al 4 lea din era noastră. Marele monastirĭ Broebug, Sera, Galdan şi Samie îl înconjură din toate părţile.

Fără a vorbi de capele, sunt în Tibet 3,000 de temple şi monastirĭ, în carĭ locuesc 100,000 de lamazi, împărţiţi în două categorii.

«Cyelukpa» sunt puritanii credinţeĭ budiste şi renunţă cu totul la carne, lichioruri, torte şi la însurătoare. Tele-Lama este şeful acestor eclesiasticĭ neînsuraţi.

Un alt mare prelat, mai puţin puternic de cât acest pontifice suprem, dar egal cu el în sfinţenie, locueşte la Chigatré, oraş de 50,000 suflete, ca şi Lasa. Acesta se numeşte Bogdo-Lama, care nu observă o disciplină aşa de severă şi care poate să se însoare.

Devotaţi vieţeĭ contemplative, Lamazii trăesc în grupe, formând adevărate sate şi guvernându-se după regulele secteĭ lor. Să pătrundem într'unul din acele monăstirĭ, carĭ nu seamănă de loc cu ale creştinilor.

*
* *

Un lamaz, cu înfăţişarea veselă, ne primi la poartă. După salutările obişnuite, ne conduse până în sanctuar, care se compune din mai multe odăi joase şi întunecoase.

Intunericul este abia combătut de de lumina îndouelnică a uneĭ jumătăţi de duzină de fitiluri de bumbac, puse în micĭ vase atârnate înaintea idolilor carĭ trebue să fie luminaţi ziua şi noaptea.

Numaĭ când intri acolo poţi să'ţi daĭ socoteala de starea înfricoşată a acesteĭ vieţi, în timpul ierneĭ, care durează de la opt la nouĕ luni.

Superiorul acestuĭ stabiliment vine tot-d'a-una din Lasa, dar fie-care lamu rătăceşte unde vrea, fiind ţinut doar ca să petreacă câte-va zile în rugăciuni la monastire, în zilele de rugăciuni, la anume epoce.

Preoţiĭ budişti săvârşesc puţine ceremoniĭ religioase. Practica cultuluĭ nu se amestecă nicĭ la naşteri, nicĭ la căsătorii, carĭ se săvârşesc fără intervenţia eclesiastică.

Iată cum se petrec lucrurile în această ţară, unde *poliandria* există în stare de instituţie socială, ca şi poligamia la musulmanĭ.

Când douĭ tinerĭ sunt de acord a se căsători, cel d'întêiŭ invită unul saŭ douĭ amicĭ, cărora familia le dă eşarpe de mătase albă saŭ roză, ornate de broderiĭ. Rudele zic ast-fel: «In familia noastră se găseşte un frumos şi voinic tinĕr, care doreşte a se alia prin căsătorie cu fiica cutăreĭ saŭ cutăriĭ familiĭ».

Intermediariĭ iaŭ eşarpele, se duc la casa tinerii fete şi o cer în căsătorie. Părinţiĭ consimt şi fixează ziua logodneĭ, care are loc la eĭ şi la care sunt invitaţi toţi amicii din amândouĕ părţile.

Intermediariĭ aduc cu eĭ vin şi eşarpe şi declară vârsta tînĕruluĭ. Dacă părinţiĭ feteĭ refuză consimţimêntul lor, nu primesc atunci nicĭ vin, nicĭ eşarpe.

Eşarpele joacă un mare rol în toate rapoartele sociale a locuitorilor din Tibet şi ţin un loc important în etichetă.

In privinţa înmormêntăreĭ, ceĭ din Tibet aŭ patru moduri de îndeplinire.

Când un om bogat moare în timpul recolteĭ, nu se poate dispune de rĕmăşiţele sale pământeşti, de frică să nu cadă grindina pe câmpuri şi se păstrează până după seceriş.

In acest scop i se leagă capul între genunchi şi după aceea i se bagă cadavrul într'un sac plin cu sare şi se păstrează ast-fel până la timpul oportun. La ziua sosită pentru ardere, religioşii încep rugăciunile, carĭ sunt cu atât mai multiple, cu cât familia defunctuluĭ e mai bogată. După aceea corpul este ars pe un rug de lemne, stropit cu unt pentru a activa ast-fel focul.

Corpul persoanelor foarte importante—şefi şi alţi demnitarĭ eclesiasticĭ,—este dus pe vîrful munţilor, unde se aprind focuri spre a atrage vulturiĭ şi câiniĭ sĕlbaticĭ.

Şeful religios taie corpul în bucăţi micĭ şi le aruncă câinilor; e înmormêntarea pământenească. Când nu rĕmân de cât oasele cele groase, se reduc în cenuşă pe care o amestecă cu făină de orz şi făcênd o pastă, o aruncă vulturilor: aceasta e înmormêntarea cerească.

Acestea sunt o parte din obiceiurile şi credinţele Lamazilor.

F. Moraus.

EPISOADE DIN CĂLĔTORIA MEA LA POLUL NORD

CAP. IV

CĂLĔTORIA VAPORULUĬ *FRAM*

Un băiat vesel dintr'aĭ noştriĭ, care cu orĭ-ce preţ vroia să'l vadă pe Petersen la vînătoarea de urşi, lua precauţia de a atârna un clopoţel de puşca luĭ Bentsen ca să'ĭ audă când vor porni la vînătoare. Din nenorocire însă nu se arătă nicĭ un urs.

Petersen însă 'şĭ propusese cu atâta tărie să împuşte şi el o dată un urs, în cât trebuiĭ să'ĭ făgăduesc că'l voĭ lăsa să tragă el, la cea mai apropiată ocazie. Firește însă eŭ trebuiam să fiŭ prin apropiere, gata ca să intervin în cazul excepţional când Petersen ar fi dat greş.

La 8 Martie am avut un alt exemplu de schimbare bruscă de temperatură ca şi la 21 Februarie. Spre seară temperatura s'a urcat până la —8°C. de unde dimineaţa era de —26°C.

La 4 Martie am vĕzut pentru întêia oară soarele. In această zi avurăm o îndoită sĕrbătoare, căci era şi ziua naştereĭ luĭ Nordhal.

La 14 Martie s'a împlinit un an de când Nansen şi Iohansen aŭ întreprins lunga lor călĕtorie pe ghiaţă. Această zi am serbat-o de asemenea cu un prânz mai bun, cu cafea şi seara cu un punch

Afară de obicinuitele observaţiĭ ştiinţifice pe carĭ le am continuat fără întrerupere, am continuat în tot decursul ierneĭ şi cu sondagiile, dar cu funia de 3000 de metri ce aveam n'am dat nicĭ o dată de fund.

La 13 Aprilie Scott Hansen şi eŭ făcurăm o observaţie cu teodolitul, iar Nordhal cu sextantul şi cu orizonul artificial. Cu teodolitul am găsit 84° 14',5, iar cu sextantul 84°,13'. Stabilisem de mai înainte că între orizontul natural şi cel artificial era o diferenţă de vre o 2 minute.

Cu înaintarea primăvereĭ era vremea să ne gândim la toate pregătirile pentru a împinge pe «Fram» înainte îndată ce se vor arăta destule crepăturĭ. Pe la mijlocul luĭ Aprilie furăm nevoiţi să luăm pe bord depozitele de iarnă pe carĭ şi până a-

tunci le mutaserăm din loc în loc. De asemenea luarăm pe bord și depozitul de cărbuni, lăsând pe ghiață numai butoaiele, caicele, săniile și nutrețul pentru câini.

De la 19 Aprilie începu să se topească zăpada iar la 25 Aprilie, primirăm vizita celui dintêiŭ vestit al primăverei: o pasĕre ce se așează pe una din luntri, unde o hrănirăm cu resturi și o îmblânzirăm foarte curênd. Rămase cu noi mai multe zile, apoi sbură iar. Pe «Fram» găsise probabil un bun loc de popas unde se săturase și adunase puteri noui pentru urmarea călĕtoriei.

Peste câte-va zile furăm vizitați iarăși de o pereche de păsĕri. Părerea mea era că era fostul nostru oaspe care se întorcea cu perechea lui ca să ne viziteze și să ne mulțumească pentru ospitalitate Rĕmaseră vr'un ceas la noi ciripind cu multă vioiciune. Dar câinii nu le lăsară în pace așa că în cele din urmă sburară și nu se mai întoarseră.

După primele zile ale lunei Mai, depărtarăm puntea provizorie, curățirăm puntea principală și aduserăm iarăși luntrele pe bord. Apoi aduserăm și toate cele-l'alte obiecte ce mai erau pe ghiață. Ceea ce ne mai remânea de făcut acum, era să pregătim mașina, și începurăm cu această lucrare în ziua de 18 Mai.

Câinii cei tineri se desvoltaŭ bine cu tot frigul intens ce fusese și nu aveam multă supărare cu ei. Câinii cei mai mari însă se arătară de la o vreme atât de sĕlbateci față de cei mai mici, în cât pe doi dintr'înșii mai zurbagii trebuiră să-i luăm pe bord și să-i ținem cât-va timp închiși.

Unii din ei începuseră să ne roază caicele, din fericire însă observarăm această manoperă la timp și puserăm caicele la adăpost de ast-fel de atentate.

La 10 Februarie una din cățelele tinerĕ fătă cinci căței și unul născut mort. Pe doi îi omorîrăm noi iar unul îl mâncase propria lui mamă, și chiar pe cel d'întâi născut! Astfel îi lăsarăm un singur cățel.

Peste câte-va zile fătă și *Kara*. Dintre toate ea arătă mai multă dragoste de mamă, așa că ne era milă că trebuia să'i luăm câți va din căței. Era însă inevitabil de oare-ce pe frigul ce era ar fi fost imposibil ca să'i crească pe toți, mai ales o mamă așa de gingașă și de slăbuță cum era *Kara*. Când era prea frig aduceam adesea cățeii în salon și-i țineam acolo.

CAP. V.

Ultima vară. — Ieșirea din gheți. — Intoarcerea acasă a vaporului «Fram»

La 17 Maiŭ 1896 «Fram» se afla aproximativ la 83° 45' latitudine nordică și 12° 50' longitudine de est. Sĕrbătorirăm această zi cu o procesiune cu steaguri ca și în anul trecut. Mogstad conduse și de astă-dată sania trasă de șapte câini, avênd alături muzica, reprezintată prin Bentsen.

Tocmai când cortegiul era gata să pornească, se arătară fără veste patru navali și imediat dup'aceasta vĕzurăm îndărătul vaporului și o focă — semne îmbucurătoare de apropierea verii.

Colina cea mare, care în ziua de 17 Maiŭ anul trecut fusese țința escursiunei noastre, acum era prea depărtată și din cauza crĕpăturilor era prea greŭ de ajuns la ea, așa că ne mărginirăm procesiunea în jurul vaporului.

După ce la 12 ore se dete o salvă, ne așezarăm la o masă escelentă, cu un *Château la Fram* veritabil, recolta 1896. Era acesta un vin roșu preparat pentru această ocazie din sirop de smeură, spirt, etc. Era foarte rĕușit și mi s'aŭ făcut multe complimente pentru această preparație; am mai făcut pe urmă și cu alte ocazii ast-fel de vin.

Masa era pusă cu mult gust și la fie-care tacâm era câte o servietă de hârtie cu numele «Fram» în colț și cu câte-va versuri de ocazie. In decursul mesii se ținură toasturi, pentru Norvegia, pentru Nansen, pentru Iohansen, etc.

In zilele următoare ne apucarăm de pregătit mașina; frigul însă era prea mare, așa că apa îngheța în pompă Furăm nevoiți să aducem apa cu putina și s'o turnăm așa în cazan. Mergea cam greŭ. In sfîrșit, în dup'amiaza zilei de 19 Maiŭ puserăm coșul și aprinserăm focul; pentru întâia oară din toamna anului 1893 avem iarăși abur!

Aburul ne servea de o cam-dată la topirea gheței. Abia a doua zi la orele 1 și jum. după amiazi, Amundsen începu să miște mașina.

Totul se petrecu în regulă. Aceasta ne umplu de un noŭ curaj și o nouă speranță că în curând vom scăpa din îndelungata noastră închisoare de ghiață.

Fram nu mai era acum o minge în voia banchizei. După un somn îndelungat vaporul nostru se deșteptă la o nouă viață și ne bucuram simțindu-i pulsațiile puternice. Era par'că și Fram ne înțelegea și ne striga: «Inainte! spre sud! înainte!»

Starea gheței în jurul vaporului era însă tot prea nefavorabilă pentru ca să putem spera să ieșim deja din gheți. Ce e drept, temperatura se urca și zăpada dispărea repede, dar rĕmâneam la aceiași latitudine, de luni de zile, și anume cam pe la 84°. Vedem o crepătură ce se întindea spre sud cât vedeai cu ochii, dar era cu neputință să străbatem prin cercul de ghiață ce ne împresura pe o întindere de 200 metri. De aceea nu mai făcurăm nici o încercare de a sparge ghiața, și continuarăm cu pregătirile, așteptând topirea ei.

In gaura din ghiață ce ne servea la sondagii cufundaserăm cele douĕ capete de urși, pentru a prinde crevete. Scott-Hansen pescui un numĕr enorm, dar când le fierserăm, furăm foarte desamăgiți; eraŭ așa de slabe în cât nu era aproape nimic altceva din ele de cât coaja. Ar fi vai de noi dacă am fi reduși la acest singur aliment.

In zilele următoare vîntul începu a bate de la est și nord și ghieșurile se mișcaŭ încet spre sud-vest, topindu se mereŭ, în același timp.

La 29 Mai vĕzurăm spre sud destulă apă deschisă cu cerul întunecat deasupra cât vedeam cu ochii.

După ce oamenii mĕ rugaseră mai mult timp, în cele din urmă hotărîi să încerc a arunca ghiața în aer. La 1 oră dup'amiazi aprinserăm o mină de 50 de kilograme praf de pușcă; rezultatul fu foarte bun; bucăți mari de ghiață se desfăcură și se scurseră în crĕpătură.

Fridtjof Nansen.

(Urmare în numĕrul viitor)

Dâmbovița Bucureșteană

— Urmare și fine —

Cu vremea însă, malul drept se mai înalță pe-alocuri. Bunioară la Prund, cam în fața Curței-Domnești, la 1682, locul păru destul de înalt, pentru ca Teofan Shimonahul să clădeasca, «între Curtea Domnească și Mitropolie, în prundul Dâmboviței» biserică cu hramul Sfântul Nicolae,— actualul S tul Nicolae-din-Prund.

Cu toate aceste înălțaturi ale malului drept, când Dâmbovița, «apă dulce și blajină» venia nebună și cu valuri dunărene, atunci nici zăgazuri, nici iazuri, nici înălțaturi de tot felul nu o mai opreaŭ. Se întindea, furioasă și vijîindă, pe toată Valea Cotrocenilor, prin mahalalele: Gorganul, Isvorul, Mihai-Vodă; răbufnia la podul gârlei din fața Zlătarilor, acoperind vechia mahala a Trâmbițașilor, pe la Podul de Nuele; umfla lacurile Dudesculuĭ și Antimului; făcea să dârdîie zidurile Curței Domnești; bătea în colina Mânăstirii Radu-Vodă, și apoi acoperind toate mahalalele de la vale, se revĕrsa, ca mulțumită de pagubele ce causa bieților Bucureștenĭ, pe câmpia Vitanului ducênd cu dînsa buturugile podurilor ilfovene, căprioriĭ de la podurile și de la casele bucureștene și

—de câte ori!—câte o albie de copil sau câte un coș în care o găină continua a cloci.

Și în secolele trecute ca și în secolul nostru, Bucureștenii deveniau marinari de nevoie. Și la 1744, ca și la 1805, ca și la 1864, și 1865, luntre, bărci, plute, poduri mișcătoare, albii mari, umblau prin Gorgani, Isvor și Mihai-Vodă întocmai cum la Veneția umblă gondolele prin strade și stradele, înainte de a da în incomparabilul «Canal Grande». Strigătele luntrașilor, vaietele celor îngroziți, glumele celor cari știau să înoate și cari rîdeau pe acoperișul caselor, alternau cu pușcile și pistoalele acelora cari chemau din depărtare într'ajutor.

Pentru patru cinci zile, Bucureștii își schimbau adevărata lor fire. După retragerea apelor, țiganii din mahalaua Calicilor intrau prin pimnițele caselor boerești ca să prindă peștele ce nu plecase o dată cu apele Dâmboviței.

In schimb, într'alte rînduri, Dâmbovița seca în cât nu venia apă de cât ca o fășioară s'o sari cu piciorul. La 1794, în Iunie, Epistatul de la Șanțuri, ca să meargă bine două mori ale lui, acolo la Șanțuri, abate toată Dâmbovița din matca cea care o ducea la București, și Bucureștenii văd cu groază că «apa dulce» a Dâmboviței a lor a secat cu desăvârșire. Pitacul Domnesc din 16 prin 1794 e caracteristic. Până să se dea însă pitacul, Bucureștenii crezură că le a luat Dumnezeu Dâmbovița.

IV

Podurile peste Dâmbovița bucureșteană nu au fost numeroase. Mănăstirile cele bogate întrețineau câte-va dintr'însele; Domnia pe cele mai multe și p'alocurea boerii și mahalagiii de pe malul gârlei contribuiau după putere pentru a face peste gârlă poduri și podețe, de reparațiunea cărora ne vorbesc câte odată documentele, și pe cari Dâmbovița, îndată ce venia mai mare, le lua cu totul.

In fața Curței Domnești, trecând pe malul drept al Dâmboviței, spre Livadea Domnească la dreapta, și spre Prund și Baia Mitropoliei la stânga, iar drept înainte spre mahalaua Calicilor, actuala Cale a Rahovei, era un pod care se numia din vechime Podul de la Turn, de oarece, la Poarta de sus a Curței Domnești, era un turn de apărare.

Podul de la Gorgani, Podul Agăi Iane, Podul Turcului, Podul Cilibiului, Podul de la cafeneaua Beiliculuĭ și apoi podișcî prin curțile boerești, ale căror proprietăți se întindeau pe ambele maluri ale gârlei, — iată tot ce ne spun documentele despre mijloacele Bucureștilor de a trece gârla până la finea secolului XVIII.

La 1710, del Chiaro, care a stamultă vreme la Curtea lui Constantin Vodă Brâncoveanu, ne spune că fântâni în timpul lui nu erau în București; numĕrul puțurilor era mic, dar că «le acque de la Dambovitza sono leggiere e salubri», apele Dâmboviței sunt ușoare și sănătoase.

Bucureștenii într'adevĕr se mulțumiau în secolul XVII cu apa Dâmboviței, bătută poate și atunci cu piatră acră; dacă nu s'ar fi mulțumit, ar fi făcut cișmele cu apă adusă de departe, cum vor face în secolul următor.

Știința «curgerei și scurgerei apelor», cum se zicea acum o sută de ani la București, cu alte cuvinte captațiunea apelor din isvor și aducerea lor pe tuburi la mari depărtări, se cunoștea foarte bine în secolul XVII. Brâncoveanu, ne spune Șincai, aduce Focșănenilor apă de scocuri de la o depărtare de două ceasuri cale până în Focșani.

In secolul XVIII însă, facerea de cișmele preocupă pe mulți din Beii fanarioți.

Cunoaștem până acum hrisovul din 1 Octombre 1779 al lui Alexandru Vodă Ipsilante care ne spune că pe vremuri zlotoase apa Dâmboviței venind foarte turbure și cu multe necurățenii, Domnul a hotărît să aducă apă de isvor, «de departe și cu multă cheltuială». Ipsilante face deci două cișmele: una în ulița Boiangiilor și alta lângă Mănăstirea Sărindaruluĭ.

Un Dumitru Suilgi-Pașa, un fel de mare «Cișmigiŭ», este însărcinat cu supraveghiarea curgerei și scurgerei apelor. Sunt și alți Cișmigii, și sunt și paznici ai Cișmelelor. Mai toți stau în mahalaua Stejaruluĭ, unde în timpul lui Brâncoveanu se afla Șipotul Fântânelor.

Domnia, adică Beii fanarioți ai secoluluĭ XVIII, și au adus apă de fântână pentru bĕut în foale și în sacale, unii de la Pantelimon, alții de la Filaret.

Din cișmele se folosiau însă mult Bucureștenii. De aceea, pentru folosul Obștiei, după Alexandru-Vodă Ipsilante, Mihai-Vodă Șuțu, prin cartea sa din 3 Noembre 1784, întărește și completă hotărîrile lui Ipsilante. Mai târziŭ, Nicolae-Vodă Mavrogheni dă, pentru întreținerea cișmelelor cu apă de la Crețulești, Crevedia și Giulești, veniturile vînzării oerituluĭ, dijmăritului și vinăriciuluĭ, mai adăogind și 15 scutelnici. El numia aceasta: «facerea caseĭ cișmelelor».

Ulițele din Târgul din-Năuntru și Podul Mogoșoaiei au cișmele pe cari le folosesc cu multă plăcere. Bucureștenii de prin alte mahalale rîvnesc la dînșii, și după multe stăruințe, ceî din Batiștea, ceî din Răzvan și ceî de la biserica cu Sfinți vor avea cișmele.

Reaua scurgere a apelor dă naștere la multe procese în fața Divanuluĭ. Se fac așa numite «lagumuri» sau case de ape, de unde, apoi pe sub podurile de lemn ale ulițelor, prin șanțul de la mijloc, li se dă drumul să curgă de-vale la Dâmboviță.

Lucrează la curgerea și scurgerea apelor, la facerea și curățirea șanțurilor vinovații, adică pușcăriașii, sub direcțiunea cișmigiilor și suilgiilor, cari se pricep să mĕsoare cantitatea de apă ce se consumă în București, precum și mĕsurile de apă cu care se va înavuți orașul dacă, pe lângă apele de la Crețulești și de la Giulești, se vor mai aduce și apele de la Crevedia.

Din când în când se mai descopere și câte o cișmea nouă, adică un izvor de apă bună de bĕut. Așa, bunioară, în timpul epidemiei de la 1796, Curtea lui Moruzi retrăgêndu se la Cotrocenî, Beizadelele Dumitru, Nicolae și Gheorghe, feciorii Beiuluĭ, făceau plimbări prin pădurea mânăstirii. Intr'o zi, ei găsiră o cișmea cu apă foarte bună. Domnul se bucură foarte, dede un hrisov ca să nemurească acest noroc al luminatelor Beizadele și porunci să fie numit acel izvor «Cișmeaua Beizadelelor». Cu timpul acest izvor deveni un loc de petrecere pentru Bucureștenî.

Apele Dâmboviței, apele cișmelelor, ale gârlițelor, ale lacurilor, ale puțurilor și ale fântânelor, pe lângă cari se mai adăogau și apele ploilor, făcusĕră de la începutul secoluluĭ XVIII pe domnii să se îngrijească cât mai de aproape de hidraulica Bucureștilor.

De când populațiunea orașuluĭ se înmulțise și, pe cât posibil într'un oraș deschis ca Bucureștii, bunul trai crescuse, cestiunea curgerei și scurgerei apelor era una din cele de căpetenie. Pentru întreținerea canalelor de sub podeala Podului Mogoșoaiei, podului Târgului de Afară, Podului Calicilor, Podului Beiliculuĭ, în cari canaluri se vĕrsau toate apele de scurgere a ulițelor și ulicioarelor bucureștene, pentru nivelare, cotire, aducere, curățire, era un corp întreg de slujitori, anume Podarii. Organizați aproape militărește, comandați de marele Cișmigiŭ care depindea de Spătar și de Agă, Podarii, îmbrăcați într'un fel de capoade galbene și cu topoare în mâini, își aveau locul hotărît în toate alaiurile domnești. Podarii și Cișmigiii, sau Suilgii, țineau Dâmbovița în frîu, atât cât rîul iubit al Bucureștenilor voia să fie ținut în frîu.

Astă zi, în timpul tuturor libertăților, Dâmbovița, apa cea dulce a orașuluĭ luĭ Bucur, e înfrânată și înlănțuită în canalul ce i s'a făcut. Cu toate furiile eĭ de apă carpatină, Dâmbovița nu se mai revarsă ca în timpurile străvechi ale Bucureștilor, când

colina lui Radu-Vodă părea o insulă în mijlocul unei mări întinse de apă, şi când Vlad-Vodă din 1532 se 'neca într'însa.

Altă dată Dâmboviţa şi-a schimbat matca după plăcere; de aci 'nainte va rămâne acolo unde ştiinţa şi interesul Bucureştilor aŭ aşezat'o. Apele, ca şi pământul, trebue să se supună Ştiinţei,—putere divină.

G. I. Ionnescu-Gion.

Un pirat umanitar

Câte-va luni după teribila bătălie maritimă de la Trafalgar, bricul «L'Experance», pe care se aflaŭ o mulţime de emigraţi cu soţiile şi copiii lor era în primejdie de a se îneca.

Căpitanul zări o corabie mai mare la o depărtare oare-care. El voi ca să trimită pe pasageri la acea corabie, când deodată bricul fu atacat de corsari. Aceştia se apropiară repede cu corabia lor şi în câte-va momente năvăliră pe bord.

Căpitanul, surprins de acest atac neaşteptat, porunci pasagerilor să se refugieze în cabine. El cu ceilalţi puţini soldaţi se hotărîră a se lupta. Dar deja vr'o 20 de corsari se urcaseră pe bord; pilotul căzu lovit de o lance, asemenea şi nefericiţii săi tovarăşi. Căpitanul Gorés, rămase singur ca să se lupte în contra piraţilor, al căror număr creştea mereŭ. Un corsar înalt şi pe jumătate gros voi să'l lovească în cap, când între ei se repezi un alt individ, care se făcea că exercitează o mare autoritate asupra celor-lalţi, esclamând:

—Nimenea să nu se atingă de acest om! Ofiţerul văzu că totul e perdut şi că nu va mai putea apăra pe pasageriĭ ce'i se încredinţase. De aceea zise:

— Iată spada mea. Sunt singurul om armat pe corabie, pe care nu se află decât femei şi copii. Omoraţi-mă, dar nu vă atingeţi de ei!

— N'am venit ca să omorîm, răspunse corsarul, nu suntem asasini. Cred aceea ce aĭ spus, deci nu voi căuta. Eşti liber. Aduţi aminte că datorezi viaţa unui compatriot, corsarul Brunard!...

Puţin timp după aceea se apropiă vasul francez şi grenadirii apărură pe bord. Corsarii însă se retraseră repede.

. . . . . .

Cinci ani mai târziŭ, corsarul Brunard, care n'avea decât actul acesta de umanitate la activul său şi nenumărate piraterii la pasivul său, a fost captivat de o navă engleză. El se otrăvi în cabina sa, pentru ca să scape de răsplata pe care o merita.

Un pirat umanitar.—(Vezi explicaţia)

O vînătoare în China

Asupra raporturilor de vînătoare din China ştim prea puţin, de oare ce partea de mijloc a mareluĭ imperiŭ ceresc este aproape închisă Europenilor, iar în părţile cele-l'alte Chinezii se ocupă numaĭ cu agricultura.

In general, China e săracă în animale. Cultura viermilor de mătase ocupă milioane de oameni.

După cum Chinezul este indiferent faţă de danţuri şi de preumblări tot astfel îşi bat bate joc de aplecările vênătoreşti ale Europenilor.

Cu sportul de vînătoare se ocupă numaĭ fruntaşii imperiuluĭ şi mai înainte de toate Curtea imperială. Vînătorile se fac cu mare ceremonie.

Iată ce povesteşte călătorul european Rankin, despre o vînătoare aranjată de Fiul Ceruluĭ în grădina sa zoologică, de lângă Peking: «Am fost conduşi pe o colină artificială, unde se aflaŭ corturi pentru împăratul şi pentru familia sa. Aici s'a

luat dejunul. Aicĭ aflarăm că vom gusta privelĭștea uneĭ vînătorĭ de tigri. Impĕratul avizĕ pe ambasadorul rusesc, că în onoarea sa se va face o vînătoare asupra a treĭ tigri.

O pădure mare a impĕratuluĭ în apropiere de Peking este închisă de jur împrejur de un zid înalt și este foarte bogată în tigrĭ, leoparzĭ, urșĭ, cerbĭ, iepurĭ, fasanĭ, etc.

Impĕratul avea lângă dînsul pe șeful vînătoareĭ cu o ceată de câinĭ. Numeroșĭ soldațĭ de gardă înarmațĭ cu lăncĭ, înconjuraŭ movila pentru siguranța Curțeĭ și a oaspeților. Se aduserĕ coliviile cu tigrĭ. Un soldat călare deschise zăbrelele prin ajutorul uneĭ funiĭ și apoĭ se depărtă în galop.

Tigrul eșĭ încet din colivie, se tăvăli pe iarbă. In momentul acesta impĕratul dete prima împușcătură și de oare ce greșĭ ținta, învită pe ambasadorul rus să'și încerce norocul. Acesta ucise într'adevĕr bestia. Scena aceasta se repetă și cu al douilea și al treilea tigru. Scena aceasta din urmă a fost maĭ agitată. Animalul era la început indiferent și trândav. Ca să'l scoată din apatie, un călăreț îĭ trimise o săgeată. Tigrul sări în sus cu turbare și se repezi asupra călărețuluĭ, care, numaĭ grație caluluĭ sĕŭ sprinten, scăpă de furia bestieĭ. Tigrul se repezi în șirul de soldațĭ, căzu însă străpuns de lăncĭ.

Curtea chineză are și un mare maestru peste șoimĭ. Aceste paserĭ, spune Rankin, aŭ pene atât de albe ca și ale porumbilor. Acest soiŭ își trag originea din Siberia.

C.

Din Algeria

(Coresp. particul. a «Ziaruluĭ Călĕtoriilor»)

Aïn Sefra, 29 Iunie 1898.

Onor. d-le redactor,

De cât-va timp se petrec foarte interesante lucrurĭ pe la noĭ aicĭ în extremul Sud al Algerieĭ. Indigeniĭ triburilor din Marocco s'aŭ revoltat în contra autorităților maroccane. Aceștia sunt ajutațĭ și de pirațiĭ din Riff, carĭ aŭ capturat deunăzĭ un vapor al guvernuluĭ maroccan. Guvernul francez a luat severe mĕsurĭ ca nu cumva aceste rĕscoale să se întindă și pe teritoriul Algerieĭ. Un alt pericol amenință și din partea cetelor de indigenĭ de prin deșertul Zahara. Trupele noastre sunt pregătite pentru marș, dar trebue să așteptăm până în luna Octombrie din cauza căldurilor marĭ ce domnesc pe aicĭ. Apele se opresc de câte-va orĭ pe zi, așa în cât suferim foarte mult de sete. Azĭ căldura a fost de 45° C. Generalul nostru a dat ordin ca de la 9 dimineața până la 2 după amiazĭ nicĭ un soldat să nu iasă din cameră. Ni se dă să bem o băutură higienică, câte 2 litrurĭ pe zi de om.

Vênturile sunt foarte marĭ pe aicĭ. De maĭ multe zile se văd nourĭ întregĭ de nisip, așa în cât odăile, curtea și împrejurimile sunt pline de nisip. De 2 saŭ de 3 orĭ pe săptămână facem manevre de rĕsboiŭ cu cartușe și marșurĭ forțate.

Ierĭ indigeniĭ aŭ tăiat sîrma telegrafică de la Mehalis, lângă Ain Sefra, ceea ce a făcut ca să fim alarmațĭ în aceiașĭ noapte. Așteptăm ordinul generaluluĭ en chef, ca să plecăm la graniță.

Mizeria printre arabĭ e foarte mare. Un negru venit din Sudan mi-a povestit că arabiĭ din Zahara sunt foarte supĕrațĭ asupra francezilor, pe carĭ îĭ consideră că sunt cauza mizerieĭ lor. Eĭ mi-a spus că maĭ multe sute de călărețĭ sunt gata să înceapă atacul.

Aici se văd femeĭ și copiĭ umblând aproape desbrăcațĭ, atât e de mare mizeria. Soldațiĭ suferind de cea maĭ mică boală, sunt reformațĭ și trimișĭ pe la vetrele lor.

Vĕ voiŭ ține în curent cu noutățile de pe aicĭ.

Al d-voastră devotat,

S. Schiffer, soldat.
Regimentul I etranger, 9 compania, Matric. 22.230.

P.S. — Vĕ rog trimiteți mĭ regulat ziarul, căcĭ mi e dor să maĭ citesc ceva românește.

S. S.

Siușil saŭ Pieile-Roșii

In centrul Americeĭ, d'a lungul fluviuluĭ Missuri sunt niște câmpiĭ numite Preriĭ. In aceste locurĭ locuește națiunea Siușilor împărțită în două rase, care, din nenorocire sunt totd'auna în luptă: Dakotas și Assiniboinĭ. Aceștĭ sĕlbateci locuesc în triburĭ sub corturĭ; singura lor ocupație e vînătoarea. Eĭ întind curse diferitelor animale sĕlbatice, castorilor, micelor animale cu blănĭ bogate, cu care își împodobesc mantalele și'și acoperă mânșoanele. Nu pentru femeile lor Șiușiĭ fac vînătoarea, căcĭ ele se mulțumesc drept vesmênt cu sĕlbĭ și cu rochiĭ din penele smulse de la aripele păsĕrilor domestice: ci pentru elegantele Europene. Câte ostenelĭ, câte pericole, ca să aducă până la ele lucrurĭ!...

Șiușiĭ după ce aŭ despoiat blana animaluluĭ, o duc șefuluĭ lor. Acesta examinează frumusețea pieleĭ (blăneĭ), și prețuește aproximativ costul. Eĭ vînd piele nu cu banĭ, pentru că banul la eĭ n'are nicĭ o valoare, dar cu pachete de cue, instrumente saŭ arme, obiecte prețioase etc.

Șiușiĭ saŭ Pieile-Roșiĭ sunt rasa indigenă a Americeĭ; înaintea luĭ Columb, nicĭ un om alb nu pusese piciorul în aceste ținuturĭ bogate, azĭ așa de fertile, atunci așa de sĕlbatice!

Emigranțiĭ de bună voe aĭ Engliterieĭ, aĭ Spanieĭ, aĭ Portugalieĭ, aĭ Holandeĭ, aŭ populat în câte-va veacurĭ această mare parte a globuluĭ, împingênd înăuntru pe indigeniĭ pe carĭ civilisațiunea nu'ĭ putea ajunge.

Nu trebue să avem dispreț, ci milă pentru aceștĭ sĕrmanĭ Șiușĭ, așa de primitivĭ, așa de îndepărtațĭ de obiceiurile noastre, ne avênd nicĭ educație ca să oprească instinctele cele rele, nicĭ instrucție ca să'și desvolte inteligența.

Mângâind puful cald și mătăsos care acoperă blana mameĭ voastre saŭ manșonul vostru, gândiți vĕ câte odată la sĕlbaticiĭ carĭ aŭ procurat blana, și orĭ care ar fi intențiunea lacomă carĭ i-a condus, fiți le recunoscătorĭ, va veni poate ora când nu va maĭ exista sĕlbaticĭ; la acest punct trebue să tindă umanitatea.

De la Olt.

Capul „Buna-Speranța"

Portugeziĭ creaserĕ de mult stabilimente numeroase d'alungul coasteĭ apusene a Africeĭ; eĭ își întăriserĕ cuceririle până la capul sfînta Caterina [1]), și dobândiserĕ siguranța că Africa, contra opiniuneĭ luĭ Ptolomeŭ, se termină cu un colț, și va putea, înconjurând o de două orĭ să ajungă la Indiĭ, când Ioan al II lea, regele Portugalieĭ dete un noŭ avênt călătoriilor de descoperirĭ. Spre acest scop în 1486, el puse pe mare treĭ corăbiĭ sub comanda cavaleruluĭ Bartolomeo Diaz, care înaintă cu mult maĭ mult de cât navigatoriĭ precedențĭ.

Aruncat de vînturĭ departe de estul capuluĭ, care termină Africa, Diaz continuă drumul la est până la insula Sainte Croix și ajunse la baia Lagoa din oceanul Indian, când el zări că trecuse capul pe care îl căuta și pe care 'l numi capul Furtunelor (des Tempêtes), din cauza uraganelor teribile, pe care le încercase. Dar la întoarcerea sa în Lisabona, regele strigă: «Luĭ Dumnezeŭ nu'ĭ place ca să se păstreze un nume de așa rĕŭ augur! Să se numească capul «Buna-Speranța».

Regele Ioan al II-lea avea dreptate: marea problemă era deslegată, și se putea să ajungĭ la Indiĭ prin acel drum, pe care Vasco de Gama trebuia să sboare cu câțĭ-va anĭ maĭ târziŭ.

1). Sainte-Cathérine.

O călătorie

în pământurile descoperite de

Cristofor Columb

Locomotiva agita într'una clopotul eĭ de alarmă spre a da de veste sosirea luĭ *Exposition fluger*, care, foarte repede, străbătea distanța care'l despărțea încă de centrul orașuluĭ.

Panorama își schimba aspectul pe fie care moment; din acel negru fum se trecea la o lumină roșiatică, grație miilor de lămpĭ electrice lumi nând insule de diferite case, vaste cartiere tăiate de străzĭ strălucitoare de lumină, pline de mișcare, de viață, unde se aflaŭ enorme restaurante, luxoase teatre; aci eraŭ marĭ docurĭ, aci punțĭ și canalurĭ, care se traversaŭ; aci vase cu pânze și vapoare se întrevedeaŭ printre enorme fabricĭ, printre magazine marĭ și modeste case de lemn.

Această repede viziune de obiecte așa de rĕspândite și felurite, unite cu reflexurile vasteĭ întinderĭ de apă a laculuĭ Michigan, contribuia să facă maĭ fantastic acest grandios peĭsagiŭ.

In mijlocul acestuĭ drum vertiginos, în continuul și amenințătorul sunet al clopotelor și al fluerăturilor semnalând numeroasele trenurĭ care treceaŭ pe dedesuptul și pe d'asupra noastră, *Exposition fluger* intră în fine în gară, care e plină de călătorĭ, de trenurĭ și se oprește.

Coborîndu-mĕ din vagon fuĭ foarte mulțumit de a putea spune: am ajuns!

Cred zadarnic de a descrie imensul și populatul oraș Chicago, a opta minune a lumeĭ, după cum e numit de americanĭĭ de Nord.

E construĭt pe țĕrmul de sud al laculuĭ Michigan, care e lung de 320 mile, larg aproape de 70 și cu o adêncime de aproape 250 metri.

Ca suprafață ocupă al treilea loc printre lacurile din lume și al douilea printre acelea din America.

După spusa americanilor, mândri de această nouă Babilonie, care se poate numi ast-fel din cauza populațieĭ sale cosmopolite, numele actual provine de la *Chekagon*, numele unuĭ antic șef al indienilor saŭ al pieilor roșiĭ, și care însemnează mare prietenie.

Și așa într'adevĕr s'a arătat Chicago. [1])

Loc steril în 1801, s'a ridicat în 1811 un mic post fortificat în contra năvălirilor indienilor și care a devenit un sat cu 15 case în 1831, dar care în 1841 numĕra deja 5750 de locuitorĭ, al căror numĕr a crescut la 34.500 în 1861.

Repedea desvoltare a căilor ferate pe care americanĭĭ le construiaŭ cu o energie febrilă, făcu în curênd din Chicago un centru de comunicație, de comerț și de diferite industriĭ.

In Octombrie 1871 orașul fu aproape cu totul distrus de un incendiŭ care va rĕmâne celebru în analele Americeĭ, și ale căruĭ pagube fură socotite la 190 milioane de dolarĭ, din care numaĭ 44 eraŭ asigurate.

Dar în curênd Chicago reînviă maĭ splendid și maĭ activ așa în cât să merite numele de *Phoenie City*; acum mĕsoare 24 mile ca lungime și 10 lărgime; se află 35 de liniĭ de căĭ ferate și actualmente are 1.800 000 locuitorĭ.

Mulțĭ scriitorĭ aŭ povestit deja strania îngrămădire de acele edificiĭ monstruoase, carĭ sunt *Masonie Temple* de 21 caturĭ, ultimul din care se ridică la 90 de metri sub nivelul soluluĭ, și *Auditorium hotel*, care are 10 caturĭ și e construit din granit și cărămizĭ, avênd o fațadă de 110 metri și un turn pătrat înalt de 112 metri d'asupra nivelului orașuluĭ.

In această enormă construcțiune e un teatru care poate să coprindă 5000 de persoane.

Cel d'întâiŭ a costat 18 milioane de francĭ și al douilea a întrecut această sumă.

Dar ce contrast!

Aceste construcțiunĭ colosale de fer și zidărie de teama incendiurilor, de o arhitectură cu totul specială, pe care eŭ aș numi o *americană*, care demonstrează silința, energia, spiritul practic și de asociație care domnește în Statele-Unite, aŭ pe lângă ele modeste case de lemn, și care sunt expuse la incendiĭ care sunt foarte dese

Ce să spun despre impunĕtoarea și splendida Expoziție Columbiană, la care națiunile europene, toate Statele-Uniuneĭ, toate Republicele americane 'și dăduseră întâlnire?

Pe când Anglia, Franța și Germania se luptaŭ spre a dovedi superioritatea lor industrială, americanul admira, aplauda, premiând lucrările națiunilor europene, și studia, se instruia pregătindu-se ca să se emancipe de importația productelor externe. [1])

Acolo, alĕturĭ de amintirile lungulŭ rĕzboiŭ de succesiune, alĕturĭ de acele ale îndrăznețelor și aproape de necrezut călătoriĭ polare, figuraŭ cele maĭ felurite producțiunĭ de mare, de uscat, de mine aurifere și argintifere. [1])

In fața reproducțiuneĭ uneĭ marĭ cuirasate moderne, *Illinois*, în complect armament cu 350 de oamenĭ echipagiŭ, care se părea că e ancorată, însă care era bine fixată pe un piedestal de var și cărămidă, sta nemișcată în fundul laculuĭ Michigan, apoĭ se maĭ vedea ancorat un adevĕrat bastiment de pescuitul balenelor avênd tot ceea ce e necesar pentru pescuitul balenelor, de la *harpoon guns* până la marile căldărĭ pentru extracțiunea oleiuluĭ.

La o mică distanță de acest bastiment se află *Viking*, reproducțiunea după un antic *drakkur* scandinav, venit prin propriile luĭ mijloace din depărtata Norvegie, și care apoĭ a naufragiat în golful Gasconieĭ în timpul călătorieĭ sale de reîntoarcere.

Din Spania veniseră nava *Santa Maria* și caravelele *Pinta* și *Nina* făcute pentru această ocaziune, carĭ, cu reproducția monastireĭ *della Rabida* formaŭ cheia saŭ partea principală a expoziției.

Dar alĕturĭ de cele maĭ felurite producțiĭ ale industrieĭ moderne, se maĭ admiraŭ amintirile secolelor depărtate: reproducția ale majestoaselor temple Luxor din Egipt, cu statuĭ și obeliscurĭ, și aceea a vechilor ruine mexicane Palenca cu templul eĭ, acelea din Uxmal, din *Chichinitza*, din *Yucatan*, interesante rĕmășițĭ ale vecheĭ civilizațiĭ Maya; curioasele *Cliff dwellings* din Arizona și din Noul Mexic, carĭ atestaŭ vechea civilizație a națiunilor deja puternice, azĭ aproape dispărute în amintirea istorieĭ popoarelor, lâsând însă loc la cele maĭ straniĭ și nouĭ conjecturĭ asupra originelor și chiar asupra leagănuluĭ omenireĭ *).

---

[1]) Spre a vĕ face o idee de amestecul populațieĭ din Chicago, voiŭ spune că la recensĕmêntul făcut în 1892, s'aŭ găsit 292.463 americanĭ, 384.958 germanĭ și 59.100 boemĭ și ungurĭ 215.500 irlandezĭ, 100.000 scandinavĭ, 1290 chinezĭ și 15.000 negri, afară de o populație fluctuantă de peste 200.000 persoane.

«Colonia italiană e de aproape 10 000 persoane, 13.000 aproape acea franceză și tot cam așa e și cea daneză.

«Cea engleză e întreit maĭ mare și 12.000 sunt scoțienĭ»).

[1]) E sigur că Expoziția din Chicago va micșora exportul european în America; spre a nu vorbi de alte aplicațiunĭ practice și folositoare ale acesteĭ Expoziții, voiŭ spune că am vĕzut în fața produselor celebreĭ fabrice de cristalurĭ Salviati din Veneția, acele foarte puțin deosebite ale uneĭ făbricĭ americane.

«Poate că formele nu eraŭ, atunci, așa de elegante, așa de artistice ca ale acelea ale luĭ Murano, dar acum probabil că vor fi imitate la perfecție, daca nu chiar întrecute.

[1]) Statul Montana prezenta o statuie de argint, reprezintând Justiția stând pe un glob.

«Valoarea statueĭ în argint era calculată de 75.000 dolarĭ, acea a piedestaluluĭ, în aer, de 224, un milion și jumĕtate de leĭ.

*) Auguste Le Plongeon, în interesanta și recenta luĭ operă intitulată «Queen Moo oud the Egyptian Sphinx» nu ezită să afirme că leagănul omenireĭ a fost în centrul Americeĭ.

«Această aserțiune, orĭ-cât de îndrăzneață coroborează cu interpretarea acelor ieroglife sculptate pe mărețele monumente, opera națiuneĭ Maya și care încă subsistă în Yucatan, ca să dovedească o națiune care a fost.

Alĕturĭ de aceste reproducţiunĭ de monumente, muţĭ şi nepăsătorĭ martorĭ de veacurile trecute, se vedeaŭ acampamente de diferite triburĭ care se deosibeaŭ prin limba şi caracterele etnice; oamenĭ semi-sĕlbatecĭ, reprezentanţĭ aĭ unor populaţiunĭ diferite, trăind din pescuit şi din vĭvătoare pe vasta întindere a teritoriuluĭ american.

«Tipurile cele maĭ felurite de la Pieĭ Roşiĭ la Eschimoşĭ, eraŭ reprezentaţĭ în această expoziţie, în care caverna internă a uneĭ coline artificiale, reprezintă într'adevĕr partea cea maĭ interesantă a măreţeĭ caverne Mamoth în Kentuky.

Câte monumente; câte amintirĭ, câte minunĭ se aflaŭ în acea expoziţie.

Mi ar trebui foarte mult loc ca să vi le pot povesti.

Şi toate astea mi aŭ trecut pe dinaintea ochilor în curs de o săptĕmână, ca într'un gigantic cinematograf.

Regina locurilor figura cu piaţa sa, San Marco, cu sveltele şi frumoasele gondole conduse de gondolieri din Veneţia.

Ele pluteaŭ repede pe apele mareluĭ lac, aci alĕturĭ de luntrea canadiană, aci alĕturĭ de caicul groenlandez, intrând aci în verdele boschete ale insulelor, unde se aflaŭ căsuţe japoneze, aci în modestele colibe malaeze, saŭ se îndreptaŭ spre luxoasele şi giganticele edificiĭ, ca palatul Manufacturelor, acel al Maşinelor şi al Belelor Arte, formând un noŭ mijloc de transport pentru vizitatorĭ în diferitele puncte ale Expoziţieĭ.

In scurt, puţinele zile întrebuinţate ca să admir măreaţa şi impunătoare Expoziţie din Chicago, îmĭ lăsară părerea de rĕŭ că nu am putut'o vizita şi a o studia în de-ajuns!

Şi aci să'mĭ fie permis a deschide o parenteză şi să expun câte-va observaţiĭ pe care le cred necesare şi de datoria mea să le fac.

Fu cu o adevĕrată neplăcere că eŭ am vĕzut modelele vaselor *Santa Maria*, *Pinta* şi *Nino*, a căror construcţiune, dirigiasem cu grije şi dragoste, expuse într'o galerie foarte puţin frecuentată din *Transportation Building*, în loc de în localurile unde eraŭ strînse toate amintirile despre Columb.

Acolo şi nu într'altă parte trebuŭ să figureze modelele pe care Genova marinară, patria luĭ Columb, le expunea în America.

Şi aceasta era chiar dorinţa direcţoruluĭ aceleĭ secţiunĭ a Expoziţieĭ, Willian Curtis, care înţelegea foarte bine importanţa istorico-artistică a acestor modele.

De această părere n'a fost însă domnul A. Carter Baker, ofiţer de marină şi supra-intendent al diviziuneĭ maritime din *Transportation Building*, care n'a permis să se expue într'altă parte, dar în calitatea sa de om de mare, apreciindu-le şi admirându-le, a vroit ca să rĕmâe sub juridicţia sa; decĭ modelele expuse ale oraşuluĭ Genova, neprotegiate de nimenĭ, nu figuraŭ acolo unde toţĭ vizitatoriĭ expoziţieĭ veneaŭ să contempleze amintirile şi relievele colombiane. Ştiŭ foarte bine că aceste tardive recriminaţiunĭ, dureroase pentru mine, acum sunt zadarnice.

Dar după ceea ce făcusem pentru ca lucrarea şi reconstituirea să reuneas ă în chip perfect şi esact, după ce chiar preşedintele comisiuneĭ arheologice spaniole îmĭ apusese.

— Modelele celor douĕ caravele făcute la Genova sunt maĭ bune de cât ale noastre şi *Santa Maria* poate să stea foarte bine în faţa celeĭ făcute de noĭ!

(Va urma).

[1] «La aceste pagine de peatră, Le Plongeon citeşte amintirea trimeasă posterităţeĭ despre teribilele cataclisme care aŭ produs cufundarea misterioaseĭ Atlantide şi amintit de preoţiĭ egipţienĭ acest filosof călĕtorea în Egipt, ca întâmplat cu 9000 de anĭ înainte.

«Autorul sprijină părerea sa cu foarte multe dovezĭ filologice, căcĭ el consideră şi afirmă că rădăcinele multor mame de diferite localităţĭ şi multor cuvinte, fie în India, fie în Asia orientală, fie în Egipt, trebue să se caute şi se găseşte în limba vorbită de Maya; Egiptul chiar nu ar fi de cât o colonie a acestuĭ popor foarte veche; şi asta se potriveşte cu cele scrise de Ervodot şi de Diodor, adică că sacerdoţiĭ egiptenĭ consideraŭ că populaţiunile din valea Niluluĭ sunt formate din emigraţiunĭ de popoare venind de acolo de unde soarele apune, şi carĭ eraŭ ceĭ maĭ vechĭ de pe lume.

«Celebrul şi misteriosul sfinx care se admire lungĭ piramide, ar reprezenta pe prinţul *Coh*, fratele şi soţul regineĭ Mos, ucisă din gelozie de fratele *Aac*.

«Regina *Mos*, după ce a ridicat la Chichinitza, în Yucatan, un mousoleŭ, fratelui şi soţuluĭ eĭ perdut, (în care acesta e reprezintat cu corpul unuĭ mare felin, dar cu capul de om) spre a se sustrage de mânia luĭ *Aac*, se refugiă în Egipt unde fu primită sub numele de *Isi* saŭ *Iside*, cuvênt care în limba maya însemnează *mică soră*, şi proclamată regină a Egiptenilor.

«Aşa că această figură de animal cu capul omenesc, care se vede la muzĕul din Mexic, şi încununată mausoleul din Chichinitza, ar fi prototipul misteriosuluĭ Sfinx egiptean, care ar putea fi monumentul cel maĭ antic de pe valea Niluluĭ.

«Am reprodus aceste rênduri spre a da o idee de opera dr. Auguste Le Plongeon, observând că dacă într'însa autorul se lasă câte odată să fie coprins de un entusiasm arheologic, totuşĭ a adunat studiĭ şi materiale foarte importante, fie pentru cunoştinţa primitivelor populaţiuneĭ din centrul Americeĭ, fie pentru dispariţia Atlantialeĭ.)

Varietăţi

Cât costă ziarele marĭ americane. — Iată o statistică a sumelor ce se cheltuesc pe an de ziarele marĭ din New-York, carĭ apar pe zi în douĕ ediţiĭ.

Pentru materia literară 220.000 dolarĭ, pentru ştirĭ locale 290.000 dolarĭ, pentru ilustraţiĭ 180.000 dolarĭ, pentru corespondenţe 125.000 dolarĭ, pentru telegrame 165.000 dolarĭ, pentru maşinĭ 410.500 dolarĭ, pentru hârtie 617 000 dolarĭ, chirie, luminaţie, spese de biuroŭ 219 000 dolarĭ. Toate la un loc daŭ respectabila sumă de 2 253.000 adică aproape 12 milioane de francĭ. Numĕrul personaluluĭ de la aceste ziare este de 1300, adică un regiment de soldaţĭ pe timp de pace.

—x—

Cea maĭ înaltă farmacie este de sigur aceea din St. Moritz în Engadin (Elveţia) la 1856 m. deasupra niveluluĭ mărĭ. Ea e proprietatea unuĭ englez şi e avisată aproape numaĭ la clientela din străinătate. Sunt de preferat maĭ cu seamă medicamentele specifice engleze, de oare-ce şi medicul din St. Moritz este englez. Medicamentele, la dorinţa pacienţilor, sunt trimise acasă, vara prin curierĭ, iarna prin sănĭ trase de câinĭ. Farmacia, ca şi întreaga localitate este luminată cu electricitate.

—x—

Un Babilon modern se pare a fi şcoala germană din Cairo. Anul trecut a fost vizitată această şcoală de 108 elevĭ, carĭ vorbeaŭ cu uşurinţă următoarele limbĭ: arabă 91, franceză 7, germană 54, engleză 27, italiană 16 şi greacă 4. Elevĭ eraŭ 65 şi eleve 43. După naţionalitate se împart: 29 germanĭ, 20 austriacĭ, 12 englezĭ, 11 italienĭ, 10 elveţienĭ, 6 egyptenĭ, 5 americanĭ, 3 grecĭ, 3 turcĭ, 2 armenĭ şi 5 belgienĭ. După religie sunt 59 evangelicĭ, 23 catolicĭ, 12 israeliţĭ, 9 mahomedanĭ şi 5 grecoorientalĭ.

A apărut

No. 2 din

BIBLIOTECA ECONOMICĂ

a UNIVERSULUI

Un volum de 120 paginĭ, cu copertă colorată, intitulat:

NIHILISTA

Acest volum se vinde numaĭ

35 Banĭ

şi se află de vînzare la toate chioşcurile şi vînzătorĭ de ziare.

Cu 45 banĭ se trimite franco în toată ţara

Apare un volum la 1 a fie-căreĭ luni

Anul II.—No. 69. 10 BANI IN TOATA ŢARA Bucureşti, Miercuri, 19 August, 1898

ZIARUL CĂLĔTORIILOR

ŞI AL INTÊMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI:
Leĭ 4.50 pe an în toată ţara
» 2.50 « 1/2 « « «
Abonaţiĭ pe un an primesc şi un roman de 1 volum.

Redacţia şi Administraţia:
No. 11,—Strada Brezoianu,—No. 11

ZIARUL CĂLĔTORIILOR
apare o dată pe săptămână
— MARŢEA —

CERŞETORII FISCALI IN CHINA.—Vezĭ explicaţia)

Anunciŭ

Aducem la cunoştinţa cititorilor noştrii că *Ziarul Călĕtoriilor* primeşte spre publicare în coloanele sale descrierea localităţilor mai însemnate, a băilor, etc., din ţară, precum şi descrierea escursiunilor făcute de societăţi, de turişti etc.

Cerşetorii fiscali în China

Cu cât cine-va scotoceşte mai mult în amestecul obiceiurilor cari formează legile în China, cu atât va face nouĭ descoperiri şi tot-d'a-una dintre cele mai surprinzĕtoare.

In acea ţară, dacă un arendaş nu poate să se achite faţă cu proprietarul sĕŭ, acesta din urmă nu se adresează oamenilor legeĭ. Portăreiĭ nu sunt cunoscuţi în China.

Aceştĭ arendaşĭ se tem însă foarte mult de vizita cerşetoruluĭ tradiţional, care exprimându-se în termeniĭ ceĭ mai politicoşi, pretinde în numele proprietaruluĭ, arenda rĕmasă în suferinţă

Intr'o dimineaţă, cultivatorul Kaomi vĕzu pe un bĕtrân rupt şi prăpădit, care înaintă spre el. De sub sdrenţele cu cari era îmbrăcat, se vedeaŭ membrele osoase şi slabe. Pe obrazul sĕŭ rotund, pometele eraŭ aşa de pronunţate, în cât nasul părea că era lipsit de cartilagiŭ. Pe deasupra, ochiĭ obligĭ aĭ raseĭ, micĭ şi negri, o coadă aspră de pĕr şi o barbă deasă.

«Sunt pierdut!» îşĭ zise Kaomi.

El declară cerşetoruluĭ că nu póte să plătească nicĭ în banĭ, nicĭ în orez datoria. Acesta însă, maĭ politicos ca tot-d'a-una, rugă pe cultivator să nu se emoţioneze, asigurându-l că o să'l aştepte până când va achita şi că îĭ va ocupa în casă un loc cât maĭ mic posibil.

— Eŭ ştiŭ să trăesc cu puţin, zise Pejin-fu, anunţându se ca un model al cerşetorilor fiscalĭ.

Pejin fu era un vechiŭ grădinar din împrejurimile Pekinuluĭ. Kaomi ştia aceasta şi fiind-că şi cerşetorul fusese o dată cultivator, avu încredere în declaraţiunile sale.

Cerşetorul se trânti într'un colţ al locuinţeĭ, mulţumindu-se cu un pumn de orez la masă, iar pentru noapte îşĭ alese un coş mare destinat pentru strângerea recolteĭ. El era acolo ca într'o fortăreaţă de paie şi nicĭ unul din membriĭ familieĭ, compusă din treĭ fiĭ şi 2 fete nu îndrăzneaŭ să spue o vorbă cerşetoruluĭ. Contrariŭ, ar fi călcat obiceiurile cari în China aŭ putere de lege. Ca bun chinez, din potriva, Kaomi se luă cu binele pe lângă cerşetor, crezând să'l înduplece ca să plece şi să facă pe proprietar să renunţe la datorie.

Poate că Pejin-fu ar fi făcut o, dacă a doua zi n'ar fi venit un al douilea cerşetor, aşa zis fiscal, un colos de om, care se anunţă prin nişte cuvinte aspre.

— S'a isprăvit, gemu Kaomi; sunt pierdut! Aceştĭ doĭ nu vor voi să se depărteze... şi ceĭ l'alţĭ vor urma!»

Ceĭ l'alţĭ eraŭ cerşetoriĭ cari trebuiaŭ să sosească în fie-care zi câte unul, până se atingea numĕrul de 30. O! dar nicĭ unul maĭ mult: 30. Ce perspectivă! 30 de pungaşĭ, cu o poftă de mâncare de lup, dispuşi a nu se priva de nimic şi cari ar fi dat foc caseĭ pentru a-şĭ fierbe orezul. Ast fel, cultivatoruluĭ căruia i s'a stricat recolta, proprietarul pământuluĭ îĭ trimite 30 de oameni ca să'ĭ hrănească pe timp nedefinit.

S'ar mira cine-va de această mulţime de cerşetorĭ, cărora se permite să joace un fel de rol judiciar. Cauza e că China, cu enorma eĭ populaţie, produce mulţĭ cerşetorĭ, plinĭ de rănĭ şi cari îşĭ fac un titlu din diformitatea lor.

La Pekin cerşetoriĭ orbĭ atrag atenţia lovind în nişte tambure şi atrăgênd atenţiunea prin strigătele lor.

Cerşetoriĭ sunt pretutindeniĭ interesanţĭ.

Această mare armată a mizerieĭ este organizată pe plutoane şi batalioane. Ea are un şef care poartă numele de «rege al cerşetorilor» şi care e tolerat de poliţie. El respunde de conduita supuşilor sĕĭ sdrenţeroşĭ

Regele cerşetorilor din Pekin este o adevĕrată putere. El are zile fixe când poate să pue în marş numeroasele sale falange, trimiţându-le să ceară pomană, saŭ maĭ bine zis să dea o «raită» prin împrejurimile capitaleĭ.

Pe când această armată de cerşetorĭ se respândeşte prin toate părţile, ca o invazie de insecte devastatoare, regele convoacă pe şefiĭ acelor localităţĭ şi le propune să retragă pe cerşetorĭ în schimbul uneĭ sume de banĭ. După lungĭ contestaţiunĭ, eĭ sfârşesc tot d'auna prin a se învoi.

. . . . . .

La Kaomi, colosul No. 2 găsi în No. 1 un afiliat la una din societăţile secrete, aşa de numeroase în China.

Eĭ se înţeleseră numaĭ de cât.

No. 2 nu găsi destul de mare, pentru lungile luĭ picioare, coşul în care se mulţumea să doarmă Pejin-fu şi cultivatorul fu silit să-ĭ cedeze propriul sĕŭ pat. Atuncĭ Pejin fu, vĕzêndu se tratat pe un picior de inferioritate faţă de tovarĕşul sĕŭ, reclamă patul unuia din fiiĭ cultivatoruluĭ.

A treia zi s'a vĕzut venind No. 3, un cerşetor care era schiop. Acesta fu trântit într'un colţ şi trebuia să'l servească una din fiicele luĭ Kaomi.

Ast fel, pe fie-care zi venea câte unul noŭ, până ce casa cultivatoruluĭ se umplu cu schiopĭ, orbĭ, ciungĭ şi tot felul de estropiaţĭ

Kaomi avu momente de disperare. Adesea oriĭ îĭ venea să dea foc caseĭ şi să ardă cu toţiĭ.

Fiiĭ sĕĭ, dezolaţĭ ca şi el, fugiră cu surorile lor, fără să ştie unde se duc. Eĭ plecară în neştire, goniţĭ de mizerie.

Şi când nu maĭ fu nimic, absolut nimic ce să mănânce, banda cerşetorilor părăsi câmpul, luând cu eĭ şi pe Kaomi, un cerşetor maĭ mult.

C. Amero

EPISOADE DIN CĂLĔTORIA MEA LA POLUL NORD

CAP. IV

CĂLĔTORIA VAPORULUĬ *FRAM*

Speranţele noastre crescură şi maĭ mult, căcĭ credeam că încă cu o astfel de mină puteam să liberăm vaporul cu totul. Imediat după amiazĭ ne puserăm pe lucru şi săpărăm o nouă mină mare de 20 metri îndărătul vaporuluĭ. Fu o muncă grea. In fine aprinserăm mina, care făcu explozie cu o putere îngrozitoare. O coloană enormă de apă amestecată cu bucăţĭ de ghiaţă isbucni în sus. O bucată de ghiaţă de 50 kgr. căzu de sparse cortul; alte bucăţĭ sburară peste vapor saŭ căzură pe partea de d'inainte a punţeĭ.

Scott-Hansen şi Hendriksen, cari aprinseră mina cu ajutorul uneĭ bateriĭ electrice, nu se aflaŭ într'o situaţie tocmaĭ plăcută când mina făcuse explozie. In momentul exploziei fireşte că o luară la fugă cât îĭ ţineaŭ picioarele, dar nu fugiră destul de iute ca să nu'ĭ ajungă bucăţile de ghiaţă, cari cădeaŭ fără milă pe spinările lor. Cu mare greutate maĭ puserăm şi aprinserăm douĕ mine mariĭ, precum şi maĭ multe mine micĭ de pulbere, dar fără efect apreciabil. Apoĭ începurăm să săpăm douĕ mine de bumbac exploziv, la cari aveam să le dăm foc dintr'o dată. La o adêncime oare-care însă unul din sfredele se frânse şi, înainte d'a ne putea continua lucrul, trebuia să ascuţim cel-l'alt sfredel. Pe la 12 ore noaptea încetarăm lucrul după ce lucrasem fără întrerupere de dimineaţă.

Dimineaţa următoare continuarăm. Dar ghiaţa era aşa de aspră şi de groasă, în cât ne trebuiră mariĭ sforţărĭ ca s'o străpungem. In sfârşit puserăm minele de bumbac la o adêncime de vr'o 6 metri. Ambele fură aprinse în acelaş timp, dar făcură explozie pe rênd. Rezultatul nu corĕspunse aşteptărilor noastre. Rezis-